

eneste, hvorfra man kunde vente nogen Omhu for Skolevæsenet; men der er dog Ingen, der vil nægte, at dette væsentligt har forandret sig siden dengang; der er dog Ingen, der vil nægte, at Skolevæsenet senere har udviklet sig selvstændigt. Det maa derfor blive en ganske selvstændig Sag, blive en selvstændig Institution i Staten, som maa have en egen Bestyrelse, og derfor aldeles ikke være betyngt med de Vaand, som en dertil ofte meget udfikket Geistlighed lægger paa den. Men, ligesaa vist som jeg ønsker, at Skolevæsenet maa blive sat i en selvstændig Stilling her i Landet, ligesaa vist ønsker jeg naturligvis, at der alligevel maa være Tilsyn med Almue-skolevæsenet, og at dette Tilsyn, efter et Forslag, der har foreligget Offentligheden, vil bestaae i, at der bliver ansat Skoleinspektorer eller Skoledirektører omkring paa Landet, som da maae have Adgang til at kontrollere den kommunale Virksomhed med Hensyn til Skolevæsenet. Naar jeg har anført, at Geistligheden ikke er den, der burde tage Skolevæsenet i sin Haand, maa jeg dog sige, at der er en Side af Skolen, som Geistligheden ikke blot maa tage i sin Haand, men i sin egen Haand, som Geistligheden bør forbeholde sig alene, og som den kristelige Kirke ikke kan lade gaae over i verdslige Hænder; det er Religionsunderviisningen. Det øvrige Skolevæsen er en Communal-sag, men Religionsunderviisningen er Kirkens Sag, og skal ikke være nogen Andens Sag, skal ikke være Communens Sag, og de, der staae paa Kirkens Ret, bør staae paa, at det ikke skeer. Skolevæsenet derimod, det verdslige Skolevæsen, er ganske vist en Communal-sag og i den Grad en Communal-sag, at det slet ikke er Geistlighedens Sag. Geistligheden har Intet dermed at bestille; at det nu alligevel er saa, ligger i gamle Forhold, hvilke vi, som sagt, ikke ved nogen enkelt Lov kunne fjerne; men de maae fjernes derved, at en Kirkeforfatning bliver givet, at Skoleforholdene blive ordnede, at Communalforholdene blive ordnede, hver for sig.

Der er endnu andre Spørgsmaal, som staae i Forbindelse hermed, og som gjøre, at Geistlighedens, Præstens, Stilling i Communalraadet er vanskelig, og det Samme er Tilfældet

med Geistlighedens Stilling i Amtsrådet, hvor der jo nu sidder en af Amtets Præster; det er nu saa, at Præsten langt mere end at være Sjælesørger og Menighedens Tjener er verdslig Embedsmand, er juridisk Embedsmand, og maa derfor nødvendigvis paa mange Maader komme i vanskelige, pinagtige og stridige Forhold, hvilket han slet ikke selv er Skyld i; men det kan forandres derved, at vi faae en Lov, som ordner den verdslige Bestyrelse eller Jurisdictionen omkring i Landet, og ordner Forholdet saaledes med Hensyn til Herredsfogederne, Sognesfogederne og den øvrige verdslige Bestyrelse, at Præsterne blive befriede for en heel Mængde juridiske Forretninger; dog, som sagt, alle saadanne Forandringer, der ville gribe dybt ind i Communens Forhold, kunne ikke ordnes ved denne Lov, men de bør stilles i Udfigt, og vi ville haabe, at de ærede Ministre, i hvis Hver det ligger at fremme disse Love, vilde fremme dem sam tidigt, saa at den ene Lov ikke kommer til at laborere af gamle Misbrug og Vaner, men de alle blive lagte efter en bestemt og grundig Plan, saa at de kunne staae Tidens Prøve.

Jeg vender mig bort fra Præstens Stilling i Communerådet og gaar over til et andet Punkt. Det er af flere ærede Talere blevet bemærket, at vor nuværende Valglov til Rigsdagen i visse Henseender burde lægges til Grund for Ordningen af Valgretten i Communerne; det kan jeg paa ingen Maade skjønne. Jeg tror ikke, at det er den rette Vej at gaae. Den almindelige politiske Interesse er en ganske anden end den locale kommunale Interesse. Den forrige Indenrigsminister har sagt et Ord, som har fuld Berettigelse, det er, at de kommunale Sager ialmindelighed reducirer sig til Pengespørgsmaal, dreie sig i Almindelighed om et Pengespørgsmaal, og det er netop derfor, at en Censur eller, som den ærede Forslagsstiller langt bedre har foreslaaet, en Udelse, ikke nogen Censur, bør lægges til Grund for Valgretten i Communerne. Jeg har ogsaa den Overbeviisning, at en saadan Anskuelse af Forholdene er den gennemgaaende her i Landet. Fra flere Sider er det offentligt blevet udtalt, og jeg har personlig gjort mig Umage for at komme paa det Rene med, hvad de, i hvis